

den rene Skovrente, eller Tommerets egen Værdi, med Fradrag af Driftsomkostningerne, en meget ringe Deel, neppe $\frac{1}{4}$.

Landbrugsmødet i Christiania i September 1849.

(En Indberetning til det Kongl. danske Landhuusholdningselskab, meddeelt af Docent, polyt. Candidat B. S. Jørgensen).

Efterat jeg som Delegeret fra det Kongelige Landhuusholdningselskab har bivaanet det første almindelige norske Landmandsmøde i Christiania, har jeg den Ære herved at overgive Selskabet en Beretning om Forhandlingerne.

Mødet var godt besøgt, endskjøndt Tiden ikke var vel valgt, da det var midt i Høsten. Medlemsantallet var nemlig 408, hvoraf 118 fra Christiania, 26 fra Sverrig (der dog meest hørte til Kongens Følge), og 3 fra Danmark, hvoraf de 2, nemlig Kammerraad Krarup og Undertegnede, vare komne til Christiania for Mødets Skylb.

Mødet aabnedes Onsdagen den 5te Septbr. af Statsraad Bogt, som tilligemed Statsraad Stang, Professorerne Maschmann og Boeck, og nogle Delegerede udgjorde Bestyrelsen. Møderne holdtes i Frimurerlosgens store Sal, der hvad Størrelse og Skjønhed angif Intet lod tilbage at ønske, men derimod vel endeel i acustisk Henseende, da man ofte havde meget ondt for

at forstaae de Talende. Forhandlingerne holdtes fra Kl. 9 til Kl. 2 med en halv Times Ophold, og varede i 4 Dage fra Onsdagen den 5te Septbr. til Torsdagen den 8de incl. En Inddeling i Sectioner fandt ikke Sted. Bestyrelsen havde forelagt 13 Spørgsmaal, der discutteredes af hele Forsamlingen; af disse kom de 10 under Forhandling. Til hvert Spørgsmaal var af Bestyrelsen valgt en Dirigent, der indlede de Discussionerne.

Det første Spørgsmaal, der blev forhandlet var:
 Hvilke Indhøstningsmaader for Korn og Hø maae ansees for at være de bedste i vort Land?

Kornet skæres i Norge sædvanligt med Segl, medens man til Græsset bruger Lee; dog har man i de sidste Aar begyndt at bruge Meiere, da der naturligtviis udrettes langt mere dermed; man angav omtrent det ferdobbelte. Hvad der sædvanlig anføres for Segelens Brug, nemlig at der spildes mindre Korn derved, antog man ikke for at være af stor Betydning, medens aabenbart kortere Stubber blive staaende efter Meieredet, og man altsaa faaer mere Halm.

Lørringsmaaden er ganske forskjellig fra den danske, og, paa Grund af den sildige Høst, og den vedvarende Regn, der ofte indfalder om Efteraaret, er den forbunden med Vanskeligheder. Der anvendes hovedsageligen tre Methoder, nemlig Stør, Hæssje og Ryg eller som det udtales Kœef; da jeg maa antage, at man her i Danmark ikke er bekendt med, hvad derunder forståaes, skal jeg tillade mig at beskrive hver af disse Maader:

a) Tørringen paa Stør skeer ved at Stænger stikkes i Jorden, og Regene anbringes derpaa, enten saaledes at de stikkes paa Stangen, det ene over det andet, eller, hvad der er hyppigere, et Neeg hænges paa hver Side, idet Baandet, hvormed det er bundet, har en lang Ende, der vikles om Stangen, hvorefter Enderne af begge Baand sammensnoes; paa denne Maade kan endeel Neeg, vel indtil 20, anbringes paa een Stang. Stør er den almindeligste Tørringsmaade i Norge, og naar man reiser der i Høstens Tid, finder man overalt disse lange, med Neeg befatte, Stænger paa Markerne.

b) Hæssje er af forskjellig Art; ofte forstaaer man derved lange horizontale Stænger, der ere anbragte over hverandre i en Afstand af 16—24 Tommer paa vertikalt staaende kortere Stænger, der ere drevne ned i Jorden og sammenbundne med Dviste, herpaa tørres især Klover og Kartoffeltoppe (der allerede affæres i Begyndelsen af September, tørres og anvendes til Vinterfoder for Køer, til hvilket Brug de i Norge ere meget afholdte). Men den fuldkomne Hæssje er et Slags aabent Skuur eller et Tag anbragt paa Stolper, der indvendig er forsynet med horizontale Stænger, hvorpaa Regene anbringes. Dette er naturligviis et fortræffeligt Middel til at tørre Kornet, der, naar det først er kommen under Hæssjen, er at ansee som bjerget, men denne Maade er omstændelig, og passer kun til mindre Landbrug, og hvor man har Træ i Overflodighed.

c) Nyg er af forskjellig Art, men har Lighed med vore Traver eller Hob, dog troer jeg, at de sjeldnere

gjøres saa store, sædvanlig sættes kun 4 Neeg mod hverandre; man anbefalede ved Mødet at sætte en Hætte eller Hat derover, en Methode man seer anvendt i Niddelmydskland, hvor 4 Neeg sættes sammen og det 5te derover, saaledes at det bedækker de andre, idet Topenden er udbredt og hænger nedad; hvorvidt denne Methode er anvendt i Norge er mig ubekjendt.

Derefter gik man over til det 4de Spørgsmaal:

Hvilken Indflydelse har Landeiendommenes Udstyknings paa vort Landbrug.

Statsraad Stang, der forestaaer Departementet for det Indre, var Dirigent. Han indledede Forhandlingerne ved et Foredrag, hvori han gav en Udsigt over Landeiendommenes Fordeling i Norge. Antallet af Landbrug var ved Folketællingen 1845: 113,000, der vare skylbsatte til 210,000 Skylbdalere; ansættes en Skylbdaler til en Værdi af 350 Specdrl., saa har et Landbrug i Gjennemsnit en Værdi af noget over 2 Skylbdalere eller 700 Speciedalere.*)

Af Landbrugene vare 70—80,000 under 2 Skylb-

*) I Zoethes norske Statistikk angives Agerlandet i Norge at udgjøre 42 Kvadratmiil, paa hvert Jordbrug kommer saaledes i Gjennemsnit 21,12 Maal Jord eller 3½ danff Tønde Land. Dette er unægtelig kun en meget ringe Størrelse, men foruden at denne Angivelse af flere Grunde maa ansees for at være alt for lav, saa maa bemærkes, at Engene og de betydelige Fjeldgræssange, hvor Dvæget gaaer om Sommeren, ikke ere medregnede. Desuden maa man erindre, at Agerbruget i Norge sjelden drives alene, som oftest støtter det sig til Vinæringer, hvoraf Skovbrug og Fiskeeri ere de vigtigste.

daler og af disse 40,000 under 1, og omtrent 40,000 vare 2 Skylddaler og derover.

Landbrugenes Antal var 1802: 80,000 og 1819 94,000. Efter Procentantallet har Udstykningen været stærkere i den første Periode fra 1802—1819 da Landbrugenes Tal aarlig forøgedes 1,06 pCt., end i den sidste fra 1819—1845 da Forøgelsen kun var 0,77 pCt. aarlig.

Spørgsmaalet fremkaldte en interessent og livlig Discussion, hvorved det ene Parti, der ansaae Udstykningen for at være skadelig, anførte, at den hidrørte for en stor Deel fra Bønderfønnernes Forfængelighed, der ikke tillod dem at tage Tjeneste, hvorfor de efter Faderens Død deelte Gaarden imellem sig, og fremkaldte derved smaa, som oftest slet drevne Avlsbrug, en forarmet Befolkning og foranledigede Udvandringerne til America. Det andet Parti, der tog Udstykningen i Forsvar, søgte at vise, at den slet ikke havde fundet Sted i en saa foruroligende Grad, som man antog, og da Folkemængden var i Stigende, og der endnu fandtes mange dyrkbare, men hidtil udyrkede Strækninger, havde den intet affrækkende, idet den ofte gav Anledning til, at meget uopdyrket Land bragtes under Plougen, og vel oftere fremkaldte en forbedret Dyrkning af det mindre Stykke Jord end det Modsatte. Hele denne Sag er naturligtviis afhængig af saamange locale Forhold, at det er vanskeligt for en Indlænding, og altsaa endnu mere for den Fremmede, at have nogen bestemt Mening derom.

Om Aftenen holdt Professor Schweigaard et Fore-

drag over Maaden, hvorpaa en bedre Forbindelse mellem Christiana og Miosen kunde iværksættes, og navnlig hvorvidt et Jernbaneanlæg der kunde antages at svare Regning.

Onsdagen den 6te Septbr. kom det 2det af de forelagte Spørgsmaal til Forhandling:

Kan Dyrkningen af andre Rodvexter — Turnips, Kunkelroer m. fl. — betale sig saa godt som Dyrkningen af Potetes?

Kartoffeldyrkningen er af stor Bigtighed for Norge, ikke alene til Mennekesføde, men ogsaa til Brænderierne og til Dvægfedning, i sidste Henseende gjør man en udstrakt Anvendelse deraf, baade af Knolde og af Stængel. Sygdommen har imidlertid ogsaa indfundet sig i Norge, og derved henledet Opmærksomheden paa andre Rodfrugter, og navnlig paa Turnips. Paa flere Steder dyrkes den allerede i ikke ubetydelige Qvantiteter; med Hensyn til Udbyttet anførtes, at af Kartofler lægges sædvanlig 2 Tønder paa et Maal (2500 Qvadratalen), og Afgrøden kan i Gjennemsnit ansættes til imellem 20 og 25 Tønder; Omkostningerne antog man at beløbe sig til 38 Speciesd. pr. norsk Tønde Land til 10,000 Qvadratalen, af Turnips erholdt man 60—80 Tønder pr. Maal, og Omkostningerne udgjøre 34 Specdrl. pr. norsk Tønde Land.

Udbyttet baade af Kartofler og Turnips er efter disse Angivelser betydeligt i Norge, da det udgjør:

112—140 Tønder Kartofler, og

336—448 — Turnips

paa en dansk Tønde Land, dog maa man herved be-

mærke, at Dyrkningen næsten altid kun finder Sted i det Smaa, og da paa velgjødte og velbearbejdede Jord.

Erfaringer om andre Rodfrugters Anvendelse til Dvægfoder vare imidlertid endnu kun faa, dog syntes man overalt at være kommen til det Resultat, at de ikke alene kunne erstatte Kartoflerne, men overgaae dem. Med Hensyn til Turnips erkjendte man vel, at de, anvendte raa, give Melken Affmag; dog er det i meget ringere Grad Tilfældet, naar de blive kogte, og man antog det for at være af mindre Betydning under de norste Forhold, hvor Smør er en mindre vigtig Handelsartikel og sjelden opbevares længe.

Man gif derefter over til det 5te Spørgsmaal:

Bed hvilke Midler skulde Udbyttet af Sæterbruget kunne forøges?

Sæter kaldes i Norge de Fjeldgræsgange, hvorhen Dvæget bringes om Sommeren; sædvanligt ligge de langt fra Hjemmet, og da følger en Pige med for at malte og presse Køerne og tilberede Smør og Ost. Der klages imidlertid almindeligt over, at de Produkter, der erholdes fra Sæterne, ere, trods den fortræffelige Mælk, Køerne give paa Fjeldgræsgangene, slette som Følge af den daarlige og ureenlige Behandling. Af Discussionerne syntes at fremgaae, at dette var Tilfældet saa at sige overalt med Undtagelse af Guldbrandsdalens og Østerdalens Sæterier. Dgsaa klagedes der over Dvægets knappe Vinterfodring, da man holder et for stort Antal Dvæg om Vinteren paa Grund af den rigelige Sommergræsning, man kan gjøre Regning paa. Udbyttet af en Ko paa Sæteren angaves til i Gjennemsnit at være

36 \mathcal{R} Smør til en Bærdi af $4\frac{1}{2}$ Specdr.

36 — Dst — — — — $1\frac{1}{2}$ —

tilsammen $6\frac{3}{4}$ Specdr.

Hvormeget der imidlertid endnu staaer tilbage, inden Norge kan forsyne sig selv med Fedevarer, sees deraf, at i Norge indførtes i 1846:

1,379,188 \mathcal{R} Smør

og 566,369 — Dst

omendstjændt der af Smør betales en Indførselstold af $2\frac{1}{2}$ \mathcal{R} . norsk (c. 4 \mathcal{R} \mathcal{R} .), og af Dst $1\frac{1}{2}$ \mathcal{R} . ($2\frac{1}{2}$ \mathcal{R} \mathcal{R} .) pr. \mathcal{R} .

Om Aftenen holdt Justitiarius Arntsen et Foredrag over Creditvæsenet, hvori han anbefalede Drettelsen af Creditforeninger; Prof. Schweigaard gjorde nogle Bemærkninger herimod, idet han antog, at den til Laan disponible Capital er samlet i Sparebankerne (Sparekasserne), hvorfra allerede nu Ublaas stee i Landeieendomme; Statsraad Stang og Kammerraad Krarup holdt ogsaa et Par korte Foredrag, den sidste for at anbefale Creditforeningerne.

Den 7de Septbr. begyndte Forhandlingerne med det 6te Spørgsmaal:

Hvilke Fortrin og Mangler findes hos den norske Hesterace, og ved hvilke Midler kan den bedst ophjælpes?

Prof. Boeck ledede her Discussionerne, og sogte at vise, at den norske Race findes reen i det vestenstjeldste Norge, i Bergens Stift, medens de andre Hesteracer, og navnlig den bekjendte guldbrandsdalske, ere blandede med dansk Blod. Til det Stutteri, der nylig er anlagt

paa Gaarden Jerkind i Dovrefjeld, med Understøttelse af det Kongelige Selskab for Norges Vel, for at forbedre den norske Race, er derfor kun optaget vestensjeldske Heste; Heste er en Udførselsartikkel for Norge, navnlig til Sverrig, hvortil 1828 indførtes 650 Heste; ogsaa til England skal i de senere Aar udføres 40—50 Stykker aarligt. Ved Discussionerne vare alle Talere enige i at rose de norske Heste for Udholdenhed, Kraft og Sikkerhed; den eneste Mangel er, at de ere smaae, hvilket vel i Almindelighed maa ansees passende til Landets Forhold, men dog gjør dem uskikkede til Cavalleribrug. Enhver Rejsende i Norge vil vist istemme denne Roes, thi det er forbausende, hvor raast man kommer frem med disse smaae Dyr, og med hvilken Sikkerhed de gaae ned ad de steile Veie. Dog indføres i Norge endeeftersind Heste især Stadsheste, men de maae komme dertil i en ung Alder, da de ellers ikke vænne sig til med fornøden Sikkerhed at gaae op og ned ad Bjergene.

Derefter kom det 9de Spørgsmaal under Forhandling:

Under hvilke Forhold kan Staldfodring med Fordeel iværksættes?

Staldfodringen synes i Norge at have vunden Bifald; den anbefaledes særdeles af de Landmænd, der i længere Tid havde forsøgt den; flere anvendte fuldstændig Staldfodring, medens andre foretrak halv Staldfodring, saaledes at Dvæget holdes paa Stald om Natten; Tøiring er ikke hyppig i Norge. De Landmænd, der anbefalede Staldfodring, lagde især megen Vægt paa den Gjødning, der samles om Sommeren,

og det lader sig ikke nægte, at hvor Staldgødningen behandles med den Omhu, som Tilfældet er hos de bedre norske Landmænd, kan den Gødning, der opsamles om Sommeren, være af stor Betydning for Agerbruget. Jeg erindrer neppe nogetsteds at have seet Gødningen behandles med større Omhyggelighed end hos et Par af de norske Landmænd, som jeg besøgte. Kostalden (Hjøsset) var nemlig bygget saaledes paa Skrånten af en Bakke, at en Grube af 3—4 Alens Høide forsynet med beqvem Redkjørsel kunde anbringes underneden; Gulvet i Kostalden var af Planker, der vare forsynede med Huller, saa at den flydende Deel af Gødningen løb ned i Gruben, hvor den opfangedes af et Lag tørt Jord; gjennem Lemme i Gulvet fastedes ogsaa den faste Deel af Gødningen derved og udbredtes lagviis, hvorefter den blev dækket med et Lag Jord, der ofte havees i Forraad fra det ene Aar til det andet. Havees Aile tilovers, ledes den i Trærender til Composthobe, dannede af Jord og Affald. Man vil maafee indvende mod denne Maade at behandle Gødningen paa, at den bliver kostbar paa Grund af den megen Jordkjørsel; det er vistnok til en vis Grad sandt; dog er jeg overbevist om, at der vilde være mange Steder hos os, hvor denne eller en lignende Maade at behandle Gødningen paa vilde vise sig meget fordeelagtig; paa de jydste Heder finder man Jordblanding hyppigt anvendt, og det er uden Tvivl det Sted i Danmark, hvor Gødningen behandles med meest Omhu.

Det næste Spørgsmaal, som derefter kom under Forhandling var det 10de:

Under hvilke Betingelser kan den saakaldte rene Brak ansees nødvendig eller tjenlig?

Uf den Maade, hvorpaa Spørgsmaalet er fremsat, seer man allerede, at reen Brak ikke er almindelig i Norge, og at dens store Betydning ikke tilstræffelig indsees; man er vel overhovedet i Norge noget for tilbøielig til at ville efterfølge det engelske System, som dog i sin Heelhed hverken passer til Landets Clima eller Cultur; imidlertid begynder dog den rene Brak at erholde mange Tilhængere, som ogsaa viste sig ved Discussionerne, da flere af de dygtigste Landmænd anbefalede Brakken, der ogsaa synes efterhaanden at blive almindeligere i Norges bedst dyrkede Egne.

Paa denne Dag skulde efter Programmet tages Bestemmelser med Hensyn til fremtidig Afholdelse af almindelige Landbrugsmøder; efter nogen Discussion blev det besluttet, at det næste almindelige Landbrugsmøde skal holdes i Christiania 1851 paa samme Tid som Stortinget er samlet. Fra flere Sider fremsattes Ønsket om, at en Forening kunde bringes istand mellem Bestyrelsen for Landbrugsmøderne i Sverrig og Danmark, saaledes at de afvexlende holdtes aarlig i alle 3 Riger; herom kunde imidlertid ingen Bestemmelse tages, før man var traadt i Forbindelse med de andre Rigers Landbrugsmøder. Fra Danmarks Side kunde vel Intet være at indvende herimod, da man jo allerede tidligere har fundet aarlige Møder at være formeget, men det er et Spørgsmaal, om Sverrig kan gaae ind herpaa, da man, som det synes, hidtil har fundet sig tilfredsstillt

ved de aarlige Møder, hvilket vel ogsaa paa Grund af Sverrigs større Udstrækning og forskjellige Forhold kan vedblive endnu længere Tid. Sagen fortjener imidlertid nøiere at tages i Betragtning, da det vilde være af ikke ringe Interesse for Landmændene i de 3 Riger, at de lærte hverandres Forhold nøiere at kjende; thi hvor forskellige end Forholdene kunne være, vil der dog altid være endeel, der vil være af samme Interesse for Alle, og i hvert Tilfælde vilde de forskellige Standpunkter, hvorfra Sagerne sees, bidrage til at give Forhandlingerne et mere alsidigt Præg, og derved tilintetgjøre den for Landmændene saa fordærvelige, og desto værre saa almindelige, Eensidighed.

Om Aftenen holdtes nogle Foredrag om Landvæsenets Tilstand i forskjellige Dele af Norge, som jeg ikke havde Leilighed til at bivaane; de ville blive aftrykte i de udkommende Forhandlinger.

Om Løverbdagen den 8te September kom først det 7de Spørgsmaal under Forhandling:

Hvilke Erfaringer har man om Fordeelagtigheden af Ager- og Engvanding?

Engvanding synes endnu ikke ret at have fundet Indgang i Norge, hvad der er saameget desto mere paafaldende, som baade Localiteterne dertil ialmindelighed ere gunstige og Høet har en hoi Værdi. Forhandlingerne indskrænkede sig derfor ogsaa meest til, at enkelte Medlemmer, der havde gjort Forsøg dermed i det mindre, anbefalede den. Kun i Gulbrandsdalen synes Vandingen paa enkelte Steder at være udført i større Maalestof, og det ikke alene paa Engen, men ogsaa paa

Ageren; der anførtes saaledes et Exempel fra Lombs Præstegaards Jorder, hvor man ved Hjælp af Blanding efter en Udsæd af 14 Tønder Byg og 4 Tønder Baarsrug erholdt en Afgrøde af 290 Tdr.; af Engene erholdtes 5—7 Sk^h Hø pr. Maal Jord eller 28 til 38 Sk^h af en dansk Tønde Land. Med Hensyn til Kornafgrøden maa dog bemærkes, at man i Norge saaer meget tyndt, af Rug neppe mere end $\frac{1}{2}$ Tønde paa en dansk Tønde Land, af Baarsæd noget mere.

Man gif derpaa over til det 11te Spørgsmaal:

Erfaringer om nye Sæd- eller Græsarter og deres mulige Fortrin.

Her anførtes Forsøg, der vare foretagne med forskjellige Slags Græsfrø, som havde givet følgende Resultater:

Festuca elatior gav	23 $\frac{3}{4}$ Sk ^h Hø
Phleum pratense (Thimothei) 22 $\frac{1}{2}$ — —	
Dactylis glomerata	21 $\frac{2}{3}$ — —

paa en dansk Tønde Land.

Ogsaa anbefalede en anden Græsart Festuca arundinacea, der i den senere Tid skal dyrkes i temmelig betydelig Udstrækning i de mellemste Dele af Sverrig.

Højbjergningen udgjør i Norge en vigtig Deel af Agerbruget, langt vigtigere end i Danmark; dette hidrører deels fra, at den lange og strenge Vinter gjør en betydelig Deel Vinterfoder nødvendig, men vel især fra, at Hestene i Norge sjældnere faae Havre, men kun Hø; til en Hest regnes maanedlig 2 $\frac{1}{2}$ Sk^h Hø, til en Ko omtrent 1 $\frac{1}{2}$ Sk^h. I Nærheden af de større Byer

udgjør Høet en vigtig Handelsartikkel; det betales i Christiania i Gjennemsnit med 2½ Spd. Skippundet, men ofte meget høiere. Hvor forskjelligt derfor end Sædskiftet er i Norge, vil man dog næsten altid finde, at Marken udlægges med Thimothei og Klover nær Gjødningen, sædvanlig i første Halm; i Nærheden af Christiania saae jeg endog en Mark, der var braffet, gjødet og behandlet med megen Dmhu, hvori dette Efteraar var saaget Thimothei uden foregaaende Kornafgrøde; næste Foraar vilde man saae Klover deri.

Det sidste Spørgsmaal, der blev forhandlet var det 8de:

Hvilke Erfaringer har man om de mineraliske Gjødningsmidler i Almindelighed og Kalk og Mergel i Særdeleshed?

Her blev imidlertid Intet anført, der kunde have Interesse for den danske Landmand; Mergling er endnu sjelden i Norge; i store Strækninger af Landet findes ingen Kalk, og de Steder, hvor den findes, har man i Almindelighed endnu ikke henvendt Opmærksomheden derpaa.

Om Løverdageftermiddag (den 8de Septbr.) var arrangeret et stort Middagselskab paa Lyststedet Klingenberg (Christianias Tivoli), hvori den største Deel af de tilstedeværende Medlemmer deltog; flere Staa-ler uddragtes her, deriblandt ogsaa en for det Kongelig danske Landhuusholdningselskab af Statsraad Bogt.

En Samling af Agerdyrkningsredskaber, der tilhører Selskabet for Norges Vel, var aabnet for Medlemmerne af Landbrugsmødet. Samlingen er temme-

lig betydelig, dog savnes endeel af de nyere Redskaber. Et Agerdyrkningsredskab i Norge, som sikkert fortjener den danske Landmands Opmærksomhed, er en roterende Harve, som man der seer meget hyppigt; den bestaaer af et eller to Par Balsler, indlagte i en Kamme; Balslerne ere af Træ, besatte med Jernpigge, der ere anbragte saaledes, at de løbe mellem hverandre uden dog at kunne komme i Berøring; herved hindres Jorden fra at sætte sig fast. Dette Redskab roses almindeligt, især til Behandling af stærke Jorder. For faa Aar siden kom et Exemplar til England; der vandt den et saadant Bifald, at man nu seer det næsten paa enhver Fabrik for Agerdyrkningsredskaber; Redskabet gaaer i England under Navn af den norske Harve (norwegian harrow); det er der altid af Jern, og noget modificeret i Constructionen, men Principet er det samme.

Oversæer man Resultatet af Forhandlingerne, da har man, troer jeg, al Grund til at være tilfreds med Udfaldet, og jeg er overbevist om, at Mødet har efterladt et behageligt Indtryk paa de Tilstedeværende. Discussionerne bleve førte med Ro og Orden og dog med en Livlighed, som viste, hvor stor Interessen var, og man sporede en ikke ringe Intelligens hos Landmændene, navnlig hos Forstanderne og Lærerne ved de i de senere Aar oprettede Landbrugs-skoler. Der er vistnok endnu meget at gjøre for Agerdyrningen i Norge, og navnlig, som det syntes mig, til Forbedring af Dvægaavl og Meierivæsen, men man maa tilstaae, at der i de senere Aar er gjort store Fremstridt, og Regjeringen har virket særdeles meget for at forbedre Agerdyrningen;

i Budgetterminen fra 1848—51 har Stortinget saaledes bevilget 6000 Specdtr. aarlig til Landvæsenets Fremme; heraf anvendes den største Deel til Understøttelse for de i de senere Aar oprettede Landbrugsskoler, hvoraf der skal være een i hvert Amt; de ere bestemte til at uddanne de mindre Agerbrugere. Statskassen giver et aarligt Tilskud til hver Skole, hvilket, saavidt jeg veed, udgjør 5—600 Specdtr., og Amtet betaler ligesaameget; Lærlingernes Antal er bestemt til 12; de erholde Kost og Logis og betale 24 Specdtr. aarlig. Skolens Bestyrer er en af de dygtigste Landmænd i Amtet; med Hensyn til Skolens Virksomhed staaer han under en Bestyrelsescomitees Opsyn; sædvanlig lønner han en Lærer, der underviser Eleverne i Naturvidenskaberne. Endnu ere imidlertid ikke Skoler oprettede i alle Amter, men dog i de fleste; men endnu mangler en høiere Landbrugsskole, et saakaldet Agerdyrkningsseminarium, som især er bestemt til at danne Lærere til Landbrugsskolerne; dog venter man at næste Storting vil bevilge Penge dertil. Naar dette kommer istand, lader det sig ikke nægte, at et temmelig fuldstændigt Underviisningsapparat for Agerdyrkeren er tilstede, og vi maae her i Danmark allerede nu erkende, hvor langt Norge i denne Henseende er gaaet forud for os.

Kjøbenhavn, den 12te October 1849.